

ΑΣΦΑΛΕΙΑ Ή ΑΤΟΜΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ;

Το δίλημμα του σύγχρονου πολίτη.

Από την απαρχή του νέου αιώνα και από τα γεγονότα που έλαβαν χώρα στο τέλος του προηγούμενου, γίνεται φανερό ότι ένα βασικό θέμα που θα απασχολήσει τον σύγχρονο άνθρωπο θα είναι αυτό των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και της Ελευθερίας γενικότερα. Έχουν περάσει εξήντα σχεδόν χρόνια από τότε, τον Δεκέμβριο του 1948,

*Εικόνα 1
Suzanna Arundhati Roy*

που η διεθνής κοινότητα διακήρυξε την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και σήμερα η Ανθρωπότητα βρίσκεται σε ένα επικίνδυνο δίλημμα. Το δίλημμα αυτό αφορά την επιλογή μεταξύ της Ελευθερίας και της Ασφάλειας των πολιτών της. Σήμερα μετά τα γεγονότα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, οι χώρες που υπέγραψαν την Χάρτα αυτή φαντάζουν ανίκανες να αφομοιώσουν και να δεχθούν αυτά τα περίφημα 30 άρθρα που διαφύλατταν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και ελευθερία. Παραφρά-

ζοντας τους λόγους της Suzanna Arundhati Roy (1961 -)¹ μπορώ να πω ότι ξαφνικά δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι μαζί με τους Δίδυμους Πύργους του Παγκοσμίου Κέντρου Εμπορίου κατέρρεαν και οι Δίδυμοι Πύργοι της Ελευθερίας του Λόγου και της Ελευθερίας της Κίνησης.

¹ Η άλγεβρα της αιώνιας δικαιοσύνης εκδόσεις Ψυχογιός Αθήνα 2005.

Οι κυβερνήσεις αμφισβητούν την αξία των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων

Η πρόσφατη έκθεση της Διεθνούς Επιτροπής Νομικών εντοπίζει έξι πολύ σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που γίνονται στο πλαίσιο των μέτρων πρόληψης της τρομοκρατίας. Οι παραβάσεις αυτές αφορούν το δικαίωμα στην ζωή, την προσωπική ασφάλεια, την προστασία απέναντι στην αυθαίρετη σύλληψη και κράτηση, την προστασία από βασανιστήρια, του δικαιώματος δίκαιης και αμερόληπτης δίκης, του δικαιώματος της ελεύθερης έκφρασης και τέλος του δικαιώματος του ασύλου. Με λίγα λόγια όλων σχεδόν των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Ανάλογες είναι επισημάνσεις του Ευρωπαϊκού

Δικαστηρίου στο θέμα αυτό.

Σε παλαιότερο σχόλιό της η βρετανική εφημερίδα *Independent* επισήμανε ότι το πλέον επικίνδυνο στοιχείο είναι το γεγονός ότι σε διάφορα κυβερνητικά όργανα των Ευρωπαϊκών χωρών

ή των Ευρωπαϊκών και Διεθνών οργανισμών διεξάγονται συζητήσεις για το ίδιο το περιεχόμενο των διεθνών συμβάσεων για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και αναπτύσσονται σκέψεις για τον περιορισμό τους. Πολλές κυβερνήσεις, όπως αυτές της Μεγάλης Βρετανίας και των Η.Π.Α. θεωρούν ότι η Ανθρωπότητα πρέπει να απορρίψει κάποιες από τις ελευθερίες που απολαμβάνει προς χάριν της ασφάλειας και του πολέμου κατά της τρομοκρατίας.

Θα ολοκληρώσουμε την περιγραφή της παγκόσμιας αυτής τάσης με δύο ακόμη αναφορές. Η πρώτη αφορά τον ίδιο τον οργανισμό που θέσπισε την Χάρτα των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Ενώ είναι σαφής η καταδίκη της τρομοκρατίας εκ μέρους του,

δεν είναι το ίδιο σαφής και η διαφύλαξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων από αυτόν. Ο οργανισμός προτείνει την εύρεση μιας κατάλληλης ισορροπίας μεταξύ της ασφάλειας και των δικαιωμάτων αυτών. Για τον λόγο αυτό το Γραφείο του Υπατου Αρμοστή για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα συντάσσει κατάσταση με δικαιώματα τα οποία ονομάζει *αυτονόητα* και κατά συνέπεια δεν πρέπει να αίρονται για λόγους ασφαλείας.

Η δεύτερη αφορά την προτροπή του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στα κράτη - μέλη να υιοθετήσουν τον *Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων*. Η προτροπή αυτή δεν έτυχε της αποδοχής των κρατών - μελών παρά την προσυπογραφή της τόσο από τον πρόεδρο της Επιτροπής José Manuel Durão Barroso (1956 -) όσο και από τον πρόεδρο του Συμβουλίου José Sócrates (1957 -) για την ενσωμάτωσή της στην πρόσφατη *Συνθήκη της Λισαβόνας*. Η Χάρτα αυτή των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων περιελάμβανε όλη την γκάμα των αστικών, πολιτικών, οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των ευρωπαϊκών πολιτών καθώς και των ατόμων που ζουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Είναι χωρισμένη σε έξι τομείς ως ακολούθως:

- Αξιοπρέπεια
- Ελευθερία
- Ισότητα
- Αλληλεγγύη
- Αστικά Δικαιώματα
- Δικαιοσύνη

*Εικόνα 2
Jose Manuel Barroso*

*Εικόνα 3
Jose Socrates*

και βασίζεται στην *Ευρωπαϊκή Συνθήκη Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων*, τα συντάγματα των χωρών που ανήκουν στην Ένωση, την *Ευρωπαϊκή Κοινωνική Χάρτα* καθώς και σε συνθήκες που έχει αναγνωρίσει η Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η *Χάρτα των Θεμελιακών Δικαιωμάτων* τελικά δεν ενσωματώθηκε στην Συνθήκη της Λισαβόνας επειδή η Μεγάλη Βρετανία και η Πολωνία θα υποχρεώνονταν να παραχωρήσουν επιπλέον δικαιώματα στους πολίτες τους, δικαιώματα που απολαμβάνουν κάτοικοι άλλων χωρών της Ένωσης. Η πρώτη εργατικά η δεύτερη κοινωνικά².

Η πρόοδος προέρχεται από την διαφορετικότητα.

Aπαραίτητη προϋπόθεση για να είναι κανείς άνθρωπος που ζητά να βελτιώσει τον Εαυτό του, είναι το να είναι ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ. Εκτός όμως από αυτό πρέπει να είναι ένα άτομο το οποίο έχει επιλέξει με οικεία και ελευθέρη βούληση τον δρόμο της αυτογνωσίας και της αυτό-βελτίωσης χωρίς την προτροπή ή επιρροή κάποιου φίλου ή επειδή αυτό είναι στην μόδα. Ένας τέτοιος άνθρωπος συμμετέχει σε αυτή την προσπάθεια μαζί με άλλους που έχουν τα ίδια ενδιαφέροντα και στην μεταξύ τους σχέση κυριαρχούν η Ελεύθερη Σκέψη και Έκφραση, η Ελεύθερη Δράση και η Ελευθερία της παραμονής ή όχι στην προσπάθεια αυτή.

Είναι δυνατόν να διατηρηθεί σε ένα τέτοιο διεθνές περιβάλλον το ελεύθερο και δημοκρατικό περιβάλλον που είναι απαραίτητο για να μπορέσει να αναπτυχθεί ο σωστός προβληματισμός; Είναι δυνατόν κάποιος να είναι αποδεκτός από μια τέτοια ομήγυρη όταν είναι όργανο ενός άλλου ανθρώπου ή ενός άλλου κέντρου εξουσίας το οποίο ζητά να ελέγχει την έκφραση και την σκέψη των πολιτών μιας χώρας;

² Όλες τις παραπάνω αναφορές μπορούμε να τις βρούμε στην *Κυριακάτικη Ελευθεροτυπία* της 16/12/2007.

Έχει πολλές φορές αναφερθεί ότι ο άνθρωπος που ζητά να βελτιώσει τον Εαυτό του αποτελεί μέρος της πρωτοπορίας της διανόησης επειδή προτείνει ιδέες και θέσεις τις οποίες το μέσο μέλος της κοινωνίας που αυτός ζει δεν τις αποδέχεται και τις θεωρεί ή ανεφάρμοστες ή έξω από τα δεδομένα της κοινωνικής αποδοχής. Αυτή η έκφραση μιας διαφορετικής από την κατεστημένη άποψη θέσης και η ανάπτυξή της μέσα από τον προβληματισμό και την ανταλλαγή ιδεών οδήγησε την Ανθρωπότητα στην λήψη πρωτοπόρων θέσεων κοινωνικών, πολιτικών και φιλοσοφικών. Απτά και κυρίαρχα παραδείγματα η Γαλλική Επανάσταση και ο Διαφωτισμός.

Είναι γεγονός ότι η πρωτοπορία είναι συνώνυμη με την Διαφορετικότητα. Τι είναι όμως Πρωτοπορία; Είναι η απόρριψη της πεπατημένης οδού και η χάραξη νέας, διαφορετικής και πολλές φορές επικίνδυνης και ανατρεπτικής, η οποία όμως θα οδηγήσει το κοινωνικό σύνολο σε νέα δεδομένα, νέες αξίες, νέες ιδέες και γιατί όχι νέες δομές. Η Ανθρωπότητα έχει κάνει άλματα στο παρελθόν όταν δέχθηκε να ακολουθήσει την εκάστοτε πρωτοπορία σε δρόμους άγνωστους. Αυτή η διαφορετικότητα έκανε την πρόοδο και αυτή η πρόοδος ήταν, στην αρχή τουλάχιστον της εφαρμογής της, σε βάρος της ασφάλειας και των υπαρχόντων θεσμών.

Είναι δυνατόν να υπάρξει διαφορετικότητα και κατά συνέπεια πρωτοπορία όταν όλα είναι ελεγχόμενα και τελούν υπό την έγκριση της υπάρχουσας κοινωνικής δομής και εξουσίας; Είναι δυνατόν να γίνει κάτι το διαφορετικό όταν όλα ελέγχονται από την κυρίαρχη άποψη η οποία επιτρέπει την έκφραση μιας τάσης ή μιας ιδέας που πρέπει να είναι αποδεκτή από αυτή;

Η αποδοχή της διαφορετικότητας είναι προϋπόθεση της ελεύθερης κοινωνίας που δίνει την δυνατότητα στα μέλη της να εκφράζονται, να ζουν και να πράττουν το διαφορετικό. Είναι χαρακτηριστικό μιας κοινωνίας που ζητά την πρόοδο, την ανάπτυξη και την ισότητα των μελών της.

Βέβαια στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσουμε ότι η όποια σκέψη και έκφραση της διαφορετικότητας πρέπει να βρίσκεται μέσα στα πλαίσια των κανόνων της κοινότητας, οι οποίοι όμως κατοχυρώνουν και προστατεύουν την διαφορετικότητα και την έκφρασή της και είναι το αποτέλεσμα της ισότιμης και ελεύθερης συμμετοχής των πολιτών στον ορισμό τους.

Ο περιορισμός της Ελευθερίας δεν δίνει αίσθηση ασφάλειας

Ο περιορισμός της σκέψης, της έκφρασης και της δράσης μοιραία θα οδηγήσουν σε περιορισμό και των υπολοίπων αρχών της ελευθερίας όπως αυτών της ισότητας, της δικαιοσύνης, του σεβασμού της προσωπικότητας κλπ. Ο περιορισμός των θεμελιωδών δικαιωμάτων του ανθρώπου οδηγεί με μαθηματική ακρίβεια στην οπισθοδρόμηση των ηθικών κανόνων και των ανθρώπινων αξιών επιτρέποντας την εφαρμογή μεθόδων καταστολής στην διαφορετική άποψη που καταστούν το άνθρωπο «δίποδο ζώο» και όχι «σκεπτόμενο όν». Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι σε δικτατορικά και ανελεύθερα καθεστώτα εμφανίζονται μέθοδοι όπως τα βασανιστήρια και η καταπάτηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.

Οδηγεί ο περιορισμός των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων σε μια κοινωνία με μεγαλύτερη ασφάλεια; Κατά την άποψή μου όχι. Δεν αισθάνεται κανείς περισσότερο ασφαλής όταν δεν έχει την δυνατότητα να διεκδικήσει αυτό το οποίο αισθάνεται ότι δικαιούται μέσω της συνδικαλιστικής του δραστηριότητας ή μέσω μια δίκαιης και ανεξάρτητης δίκης. Όταν δεν μπορεί να συνομιλεί με τον συνάνθρωπό του ελεύθερα, εκφράζοντας την άποψή του χωρίς πάθος και φόβο. Όταν δεν μπορεί να συμμετέχει στα κοινά επειδή οι απόψεις του αυτές δεν είναι αρεστές στην κρατούσα άποψη. Αλίμονο αν είναι μόνο μια η σωστή άποψη και η αποδεκτή. Μια τέτοια διάκριση έχει ένα μόνο σίγουρο. Οδηγεί το διαφορετικό στην περιθωριο-

ποίηση, στην δυναμική έκφραση της άλλης άποψης, στην συντηρητική στροφή της κοινωνίας, στην έλλειψη προόδου διότι κανείς δεν θα ζητήσει να αναλάβει ένα διαφορετικό έργο φοβούμενος τις συνέπειες.

Η πνευματικότητα έχει ανάγκη την Ελευθερία

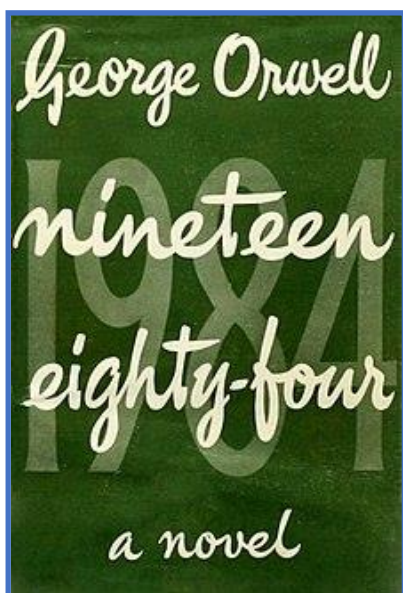
Η οικοδόμηση ενός χαρακτήρα που ζητά την πνευματική ανάπτυξη είναι μια τέχνη που για να εκφραστεί προϋποθέτει την ύπαρξη της ελευθερίας και της έκφρασης της διαφορετικότητας. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι το να σεβόμαστε την άποψη του κάθε οδοιπόρου στην Ατραπό είναι η μεγαλύτερη ίσως έκφραση του έμπρακτου σεβασμού μας σε αυτές τις αξίες. Η περιφρούρηση αυτής της αρχής μας δεν είναι μόνο καθήκον. Είναι και ανάγκη. Σκεφτείτε την πορεία σας αυτή με περιορισμό στην έκφραση και τον λόγο. Με αυστηρό και ελεγχόμενο, για να μην πω καθοδηγούμενο, τρόπο σκέψης και διαμόρφωσης του Εαυτού σας. Σε μια τέτοια περίπτωση αυτό που θα οικοδομούσαμε δεν θα ήταν ένας διαφορετικός πνευματικός άνθρωπος αλλά ένας άνθρωπος σε πνευματική φυλακή.

Σκεφτείτε πως θα μπορούσε να είναι συνοδοιπόρος σας και Εταίρος στην αναζήτηση της Αλήθειας και της εσωτερικής μεταμόρφωσης, ένα άτομο το οποίο χειροκροτεί την εκάστοτε κυρίαρχη θέση, ακόμη και αν δεν συμφωνεί με αυτή, με ταυτόχρονη αποκήρυξη κάθε άποψης που δεν είναι ίδια με αυτή που αυτός υπηρετεί. Είναι ένα τέτοιο άτομο άξιο της εμπιστοσύνης σας για να μοιραστείτε με αυτό τις εμπειρίες σας; Είναι δυνατόν να βρίσκεται μεταξύ μας ένα άτομο που διέπεται από μισαλλοδοξία, δογματικότητα, επιβολή σκέψης, ακόμη και με την βία, σε βάρος κάθε διαφορετικής έκφρασης.

Είναι γνωστές σε όλους μας οι διώξεις και οι συνέπειες από αυτές τις διώξεις, που υπέστησαν πρωτοπόροι της διάνοησης, της τέχνης και

των επιστημών όταν στην κοινωνία κυριάρχησαν καθεστώτα που στερούσαν την δυνατότητα έκφρασης και έρευνας σε μονοπάτια διαφορετικά από αυτά που τα καθεστώτα αυτά θεωρούσαν ως κατάλληλα. Η Ιερά Εξέταση, ο Ναζισμός, ο Φασισμός και τα καθεστώτα της πρώην Ανατολικής Ευρώπης είναι μόνο μερικά από τα παραδείγματα που θα μπορούσε να επικαλεστεί κάποιος από το παρελθόν. Ο θρησκευτικός φονταμεταλισμός και η πολιτική και πολιτιστική υστερία είναι μερικές σύγχρονες εμφανίσεις τους.

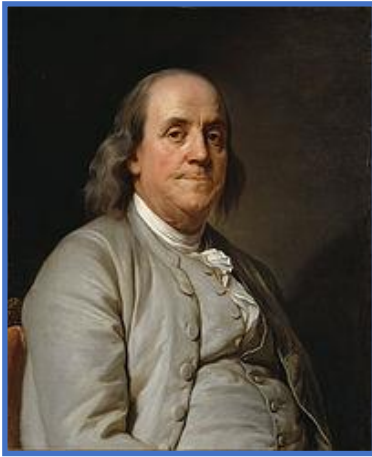
Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι η ύπαρξη ανελεύθερων πρακτικών στην

κοινωνία έχει άμεση συνέπεια και στην δική μας προσπάθεια γνώσης του Εαυτού, ανεξάρτητα από το αν συμφωνούμε με αυτές τις πρακτικές. Η προσπάθειά μας αυτή δεν θα μπορέσει να είναι αποτελεσματική όταν νόμοι στην χώρα θα επιβάλουν την αποδοχή αξιών διαφορετικών από αυτές που πιστεύουμε και ελπίζουμε να οικοδομήσουμε στην κοινωνία. Γνωρίζω ότι κάτι τέτοιο φαίνεται σε πολλούς από σας τραβηγμένο και έξω από κάθε πραγ-

ματικότητα. Θα σας ζητήσω όμως να φέρεται στην μνήμη σας τις αντιδράσεις σας όταν διαβάσατε για πρώτη φορά το βιβλίο του George Orwell³ 1984 ή ακούατε για τα βιομετρικά στοιχεία και την ψηφιοποίησή τους ή την χρήση καμερών στην παρακολούθηση πολιτών.

Η προσπάθεια γνώσης του Εαυτού προϋποθέτει ελεύθερους πολίτες γιατί αυτοί έχουν την δυνατότητα να οικοδομήσουν μια κοινωνία που θα στηρίζεται σε διαφορετικές αξίες και θέλω. Να οικοδομήσουν μια κοινωνία που η αναζήτηση της Αλήθειας, η Αγάπη, η Αδελφοσύνη, η Ανεκτικότητα, η Δικαιοσύνη, η Πνευματικότητα και η Ισότητα θα κυριαρ-

*Εικόνα 4
Benjamin Franklin*

χούν. Σε αυτή δεν θα υπάρχουν το Ψεύδος, το Μίσος, η Αντιπαλότητα, η Επιβουλή του ισχυρότερου, η καθημερινή υλιστική ενασχόληση, η Εκμετάλλευση και ο Εξευτελισμός του συνανθρώπου μας και η Ανισότητα. Για να πραγματοποιηθούν όμως αυτά πρέπει τα μέλη της να είναι ελεύθεροι πολίτες σε όλες τις πτυχές της ζωής τους.

Ολοκληρώνοντας αυτές τις σκέψεις μου θα αναφερθώ σε μια φράση που αποδίδεται στον Αμερικανό πολιτικό, Τέκτονα, φυσικό και εσωτεριστή Benjamin Franklin (1706 – 1790) «Ο λαός που θυσιάζει την ελευθερία του για την ασφάλειά του δεν αξίζει ούτε το ένα ούτε το άλλο».

³ Ψευδώνυμο του Eric Arthur Blair, (1903 – 1950)